

**Навоий вилояти ҳокимлиги, вилоят касаба уюшмалари ташкилотлари
бирлашмаси Кенгаши, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси вилоят ҳудудий
бошқармаси ўртасида ижтимоий-иқтисодий масалаларга оид**

**2020-2022 йиллар учун
ХУДУДИЙ КЕЛИШУВ**

Навоий вилояти ҳокимлиги (бундан буён - "Ҳокимият"), вилоят касаба уюшмалари ташкилотлари бирлашмаси кенгаши (бундан буён "Касаба уюшмалари"), "Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси вилоят ҳудудий бошқармаси" (бундан буён - "Иш берувчилар") кейинги ўринларда "Тарафлар" деб аталувчи вакиллар тимсолида:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонун хужжатларига амал қилиб;

фуқароларнинг хуқуқ ва эркинликлари, мустақил Ўзбекистон манфаатлари устуворлигини эълон қилиб;

2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясига амал қилган ҳолда;

Ўзбекистон Республикасини 2030 йилга қадар ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш Концепциясини қўллаб қувватлаб;

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирмонович Мирзиёев томонидан қўйилган: иқтисодиётни янада эркинлаштириш ва ривожлантириш, иқтисодий салоҳиятни кенгайтириш бўйича чора-тадбирларни изчил амалга ошириш, тадбиркорлик субъектлари рақобатбардошлиги ва фаолияти самарадорлигини кучайтириш асосида аҳоли турмуш даражасини кўтариш вазифаси сўзсиз бажарилиши лозимлигини тасдиқлаб;

давлат, иш берувчилар ва ходимларнинг ижтимоий масъулияти ва улар ўртасидаги ижтимоий мулоқот муҳимлигини эътироф этган ҳолда;

ходимлар ва иш берувчиларнинг ҳуқуқлари ва ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш борасида ҳамкорлик қилиш, аҳоли ҳаёт даражасини муттасил ошириб бориш, жамиятда ижтимоий тотувлик ва барқарорликни сақлашда ҳамкорликни кучайтириш мақсадида ижтимоий шериклик тамойилини амалга ошира бориб;

ижтимоий-иқтисодий масалалар хусусида келишиб сиёsat олиб боришнинг умумий принципларини белгилаб берувчи мазкур Худудий келишувни туздилар (бундан буён "Келишув") ва ўз зиммаларига қуйидаги йўналишлар бўйича мажбуриятларни олдилар.

I. Иқтисодиётни, маҳаллий ишлаб чиқаришни ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш соҳасида.

Иқтисодиёт тармоқларида чукур таркибий ўзгартиришларни амалга оширишга, товарлар ва хизматларнинг сифатли бозорини шакллантирган ҳолда рақобатбардош бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнини жадаллаштиришга қаратилган чора-тадбирларни амалга оширишни давом эттириш мақсадида Тарафлар келгуси даврда қуйидагиларни зарур деб хисоблайдилар:

1. Иқтисодиётнинг реал секторини жадал ривожлантириш, саноатни ва ташқи савдони диверсификация қилиш, ишлаб чиқаришни модернизациялаш, тайёр маҳсулот экспортини рағбатлантириш билан бир қаторда маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни ҳимоя қилиш чораларини жорий этиш ҳисобига милий иқтисодиёт рақобатбардошлиги ва барқарорлигини оширишга доир ишларни ҳамкорликда олиб бориш.

2. Иқтисодиётда хусусий мулк улушини ошириш, соғлом рақобат мұхитини шакллантириш, фаолиятнинг барча соҳаларида давлат иштирокини камайтириш бўйича ислоҳотларни янада чукурлаштириш.

3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 январдаги ПФ-5614-сонли “Иқтисодиётни янада ривожлантириш ва иқтисодий сиёsat самарадорлигини оширишнинг кўшимча чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонини бажариш бўйича келишилган чора-тадбирларни қабул қилиш.

4. Иқтисодиётда таркибий ўзгаришларнинг сифат жиҳатидан янги босқичига кўтариш, бунда саноатни самарали ривожлантириш ва жойлаштириш ҳамда инвестицияларни жалб қилиш учун иқтисодий ва ихтисослаштирилган зоналар, тармоқ кластерлари, кичик саноат зоналари, инновацион марказлар, технопарклар, ко-воркинг марказлари яратадиган имкониятлардан кенг фойдаланиш.

5. Агар соҳага янги технология ва инновацияларни жорий этиш, шунингдек, қишлоқ хўжалигида меҳнат унумдорлиги ва иш ҳақини ошириш мақсадида пахта-тўқимачилик кластерларини ташкил этишни кўпайтириш, қишлоқ хўжалигида илмий асосланган ишлаб-чиқаришни йўлга қўйиш орқали озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш.

II. Норма ижодкорлиги ишларида иштирок этиш ва ходимларнинг хуқуқий ҳимояси таъминлаш соҳасида.

Меъёрий ижодкорлик фаолиятини такомиллаштириш ва хуқукий ҳимоя механизмларидан самарали фойдаланиш йўли билан ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий хукуқлари ва манфаатларига риоя этилишини таъминлаш мақсадида, Тарафлар қуидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

6. Ходимларнинг меҳнат ва бошқа ижтимоий-иқтисодий хукуқлари ва қонуний манфаатларига тааллуқли меъёрий-хуқукий хужжатларни ишлаб чиқишида, қабул қилишда касаба уюшмалари ташкилотлари бирлашмаси ҳамда Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси вилоят бошқармасининг иштирокини таъминлаш.

7. Халқаро меҳнат ташкилотининг:

Ишлаб чиқаришда баҳтсиз ҳодиса юз берганда меҳнат қилувчиларга товон тўлаш тўғрисидаги 17-сонли;

Иш ҳақини ҳимоя қилиш тўғрисидаги 95-сонли;

Энг кам иш ҳақини ўрнатиш тўғрисидаги 131-сонли;

Ҳақ тўланадиган таътиллар тўғрисидаги 132-сонли (1970 йилда қайта кўриб чиқилган);

Оилавий мажбуриятлари билан меҳнат қилувчилар тўғрисидаги 156-сонли;

Касаначилик тўғрисидаги 177-сонли;

Оналикни муҳофаза қилиш тўғрисидаги 1952 йилги конвенцияни қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги 183-сонли;

Меҳнат хавфсизлиги ва гигиенасига кўмаклашувчи асослар тўғрисидаги 187-сонли конвенцияларини миллий қонун ҳужжатларига имплементация қилиш имкониятларини ўрганиб чиқишида, тадбиқ этишида кўмаклашиш.

8. Қуидагиларга доир таклифларни биргаликда ишлаб чиқиш:

- бандликнинг ностандарт турларида банд ходимлар химоясини, меҳнат соҳасидаги ижтимоий шерикликни, жамоаларга доир меҳнат низоларини ҳал этиш тартибини ва ҳоказоларни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг янги таҳрирдаги лойиҳаси мазмунига;

- давлат хизмати тизимини ташкил этиш ва фаолият кўрсатишининг асосий тамойилларини, давлат хизматининг кадрлар таркибини шакллантиришни, давлат хизматига ишга ўтиш, хизматни ўташ ва хизматдан кетиш масалаларини, бу борадаги кафолатларни тартибга солувчи “Давлат хизмати тўғрисида”ги Қонунни қабул қилишга;

- “истеъмол саватчаси” ва “тирикчилик учун зарур энг кам миқдор” тушунчаларини қонуний тартибга солиш бўйича норматив-хуқукий ҳужжат қабул қилишга;

- ижтимоий тадбиркорлик йўналишини янада ривожлантиришга.

9. Меҳнат бозорини тартибга солиш соҳасида қонун билан ўрнатилган тартиб устидан назорат самарадорлигини ошириш, шу жумладан, касаба уюшмалари инспекцияларининг иштирокини кенгайтириш йўли билан.

10. Ижтимоий тармоқлардаги саҳифалар ва ишонч телефонлари тармоғини кенгайтириш, сайёр қабулларни жорий этиш орқали ижтимоий-меҳнат масалалари юзасидан ахоли билан Қайта алоқа механизмини такомиллаштириш.

11. Меҳнат қонунчилиги бузилишининг олдини олиш борасида касаба уюшмаларининг тегишли ташкилотлар билан тизимли ҳамкорлигини таъминлаш.

12. Касаба уюшмаларининг меҳнат қонунчилиги талаблари бузилган ҳолатлар бўйича киритган тақдимномаларини иш берувчилар (уларнинг бирлашмалари) кўриб чиқмаганда ёки ундаги талабларни бажаришни асоссиз рад этганда давлат меҳнат инспекциясига берилган қонуний ваколатларни кўллаган ҳолда бажарилишини таъминлашда кўмаклашиш.

13. Маълум бир соҳада ходимларни оммавий равишда ишдан озод этиш эҳтимоли тўғрисида камида икки ой олдин тегишли тармоқ касаба уюшмаси Республика кенгашига ахборот тақдим этиш ва ишдан озод этиш оқибатларини енгиллаштиришга қаратилган маслаҳатли ишларни амалга ошириш.

14. Иш берувчиларни (корхона ва ташкилотлар раҳбарларини, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик вакилларини) “Мехнат муносабатлари” бўйича ҳуқуқий билимлари, малакаларини мунтазам ошириб боришларини таъминлаш.

15. Халқаро меҳнат стандартларининг мазмун-моҳиятиини кенг тарғиб қилиш, уларнинг корхона ва ташкилотларда ижроси юзасидан биргаликда мониторинг ўрнатиши.

III. Мехнатга ҳақ тўлаш, даромадлар ва аҳолининг турмуш даражаси

Тарафлар келгуси даврда аҳоли даромадлари ва турмуш даражасини оғишимай юксалтириб боришини, вилоят фуқароларини ижтимоий қўллаб қувватлашни кучайтиришни назарда тутувчи чора-тадбирлар мажмуи амалга оширилиши зарур деб ҳисоблайдилар. Бу мақсадда Тарафлар қўйидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

16. Мазкур Келишувнинг амал қилиш даврида меҳнаткашларнинг реал иш ҳақи ва даромадларини оширишга, ялпи ички маҳсулот таркибида меҳнат ҳақи улушкини 30 фоиздан кам бўлмаган миқдорда сақлаб туришга доир чоралар кўриш.

17. Жамоа келишувлари ва шартномалари орқали меҳнатга ҳақ тўлашни тартибга солиш, иш ҳақидан қонунчиликда кўзда тутилмаган ушлаб қолишларга йўл қўйилмаслигига доир қўшимча чора-тадбирлар кўришни тавсия этиш;

18. Хўжалик ҳисобидаги ташкилотларда ходимлар меҳнатига ҳақ тўлашни ташкил этиш учун асос сифатида Ягона тариф сеткасининг оширилган тариф коэффициентларини белгилашни жамоа шартномалари орқали амалга ошириш.

19. Меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг тариф қисми ва тарифга қўшимча қисми ўртасидаги мақбул нисбатни давлат томонидан ва жамоа шартномалари воситасида ўрнатилишини таъминлаш.

20. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сонли қарори билан тасдиқланган “Туман коэффициентлари, шунингдек, йиллик қўшимча таътилнинг энг кам муддати қўлланиладиган табиий-иқлим шароитлари оғир ва нокулай бўлган жойлар рўйхати”да кўрсатилмаган табиий-иқлим шароитлари оғир ва нокулай бўлган айrim жойларда ишлаганлик учун устамалар ва қўшимча таътиллар қўлланилиши тўғрисидаги шартларни нобуджет ташкилотларининг жамоа келишувлари ва шартномаларида назарда тутишни тавсия этиш.

21. Мулк шаклидан қатъи назар барча ташкилотларда:

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 6 сентябрдаги 743-сон қарори билан тасдиқланган “Ишларнинг айрим технологик турлари, ишлаб чиқаришлар ва иқтисодий фаолият турлари бўйича ишчиларнинг тариф ставкаларини оширишнинг тармоқ коэффициентларини кўллаш тартиби ва уларнинг микдорлари тўғрисида Низом” талаблари тадбик қилинишини;

- кўчма ва қатнаш тузидағи ишлар учун устамалар белгиланадиган ходимлар касблари ва лавозимлари рўйхати, шунингдек, устамалар микдори иш берувчилар томонидан касаба уюшмаси билан келишган ҳолда белгиланишини ва жамоа шартномасида кўрсатилишини;

- Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги, Молия вазирлиги, ҳамда Ўзбекистон автомобиль транспорти агентлигининг 2019 йил 22 январдаги 2-2019/ҚҚ, 9 ва 1/103-сон қарори билан тасдиқланган “Автомобиль транспорти ҳайдовчилари меҳнатига ҳақ тўлашнинг умумий шартлари тўғрисидаги Низом” талаблари тадбик қилинишини тавсия этиш.

(22) Иш ҳақи ўз вақтида тўланиши, меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам микдори стандартларига риоя этилиши устидан давлат ва жамоатчилик назоратини кучайтириш.

23. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартағи 88-сонли қарорига биноан иш ҳақи иш берувчиларнинг айби билан ўз вақтида тўланмаганлиги учун уларнинг жавобгарлигини, шу жумладан моддий жавобгарлигини жамоа шартномаларида назарда тутиш.

24. Навоий вилоятида 2020 йил 1 марта қадар ҳар бир туман ва маҳалла кесимида камбағалликни қисқартириш бўйича дастур ишлаб чиқиши якунлаш.

- 2020 йилда 12 320 та кам таъминланган оиласи жами 60,5 млрд. сўм моддий ёрдам кўрсатиш.

- 2020 йилда 4010 та тадбиркорлик субъекти фаолиятини қайта тиклаш.

- Январь-март ойларида майдони 31,6 гектарга тенг 186 та ер участкасини электрон онлайн аукционга чиқариш.

- Вилоятда умумий майдони 31 гектар бўлган 6 та янги кичик саноат зонасини ташкил этиш, умумий қиймати 115 миллиард сўмлик 94 та лойиҳани амалга ошириш.

- “Ҳар бир оила – тадбиркор”, “Ёшлар – келажагимиз”, Хунармандчиликни ривожлантириш, Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорка ер эгалари кўллаб қувватлаш, Бандликка кўмаклашиш, Хотин қизларни ва оилани кўллаб қувватлаш ва Маҳаллий ҳокимликлар томонидан шаклланган жамғармалар хисобидан молиялаштириладиган дастурлар доирасида лойиҳалар учун 190,1 миллиард сўм кредит ажратиш, жумладан аввалги йилларда берилган кредитлар бўйича 141,3 миллиард сўм ундириш ҳисобига янги лойиҳаларни молиялаштириш.

Ушбу маблағларнинг 30 фоизини (57 млрд. сўм) анъанавий оилавий тадбиркорлик лойиҳалари, жумладан уй шароитида ўз ўзини банд қилишга, 70 фоиз ресурсларни (133,1 млрд. сўм) камбағал аҳолига иш ўрни яратишни кўзда тутувчи кичик ва ўрта лойиҳаларга йўналтириш.

- 2020 йилда “Оборот”дан чиқиб кетган 2 минг 344 гектар ерга 50,3 млрд. сўмга сув чиқариш ва ирригация ва меллиорация тармоқларини таъмирлаш орқали 780 та доимий ҳамда 1 минг 32 та мавсумий иш ўрни яратиш.

IV. Мехнат бозорини ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлашга кўмаклашиш

Мехнат бозорининг самарали фаолият юритишини таъминлаш ҳамда аҳолини иш билан таъминланганлик даражасининг юксалтирилишини ўз мақсади деб эътироф этган ҳолда Тарафлар янги иш ўринларини яратиш, кадрлар салоҳиятини сақлаб қолиш ва ривожлантириш борасида кучларни бирлаштириш зарур деб ҳисоблайдилар ва қуидагиларни ўз зиммаларига оладилар:

25. Бандлик йўналишлари, тармоқлар ва худудлар кесимида аҳоли бандлиги йиллик дастурларини ишлаб чиқиш ва бажариш бўйича тизимли чора-тадбирлар амалга оширилишини таъминлаб бориш. Бунда барқарор иш ҳакини ва ҳавфсиз меҳнат шароитларини таъминловчи доимий иш ўринлари, айниқса қишлоқ жойларида яратилишига, иш ўринларини ташкил этаётган иш берувчиларни янада рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратиш.

26. Халқаро Мехнат Ташкилотининг услубиёти бўйича ҳисоблаб чиқилган умумий ишсизлик иқтисодий фаол аҳолининг ижтимоий мақбул даражасидан ошмаслигини таъминлаш, ишсиз фуқароларни касбий тайёргарликдан ўтказиш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, шунингдек уларни ҳақ тўланадиган жамоат ишларига жалб қилинишини кенгайтириш.

27. Олий, касб-хунар таълими муассасалари битирувчилари, Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучлари сафидан муддатли ҳарбий хизматдан қайтган шахслар, ёшлар, вояга етмаган фарзандлари бор аёллар, ногиронлиги бор шахслар ва ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ аҳоли қатламларининг бошқа тоифаларини ишга жойлаштирилишига ҳар томонлама кўмаклашиш.

28. Мехнат бозорини таҳлил қилиш асосида меҳнат бозорида талаб юқори бўлган касблар бўйича мутахассислар тайёрлашни, таълим муассасалари битирувчиларини мутахассислиги бўйича ишга жойлаштирилиши ва иш ўринларида қўнимлилиги таъминланиши учун иш берувчилар масъулиятини ошириш.

29. Ижтимоий шериклар томонидан бандликнинг бекарор турларида банд фуқаролар хукуклари таъминланиши устидан давлат ва жамоатчилик назорати мониторингини йўлга қўйишга, касаба уюшмаларининг ҳокимликлар хузуридаги тегишли ишчи комиссиялар таркибига жалб этилишига кўмаклашиш.

30. Юридик шахсларнинг тугатилиши ва қайта ташкил этилиши натижасида иш жойидан бўшатилган ходимларнинг қонуний хуқуқларига риоя этилиши, уларни қайта ўқитиш, малакасини ошириш ва ишга жойлаштиришга кўмаклашиш.

31. Ишлаб чиқариш корхоналарида малакали кадрларга эҳтиёж юқорилигини инобатга олган ҳолда долзарб касблар (пайвандчи, электромонтёр, турли станокларни ишлатиш бўйича мутахассислар, хизмат кўрсатиш соҳасидаги мутахассислар ва х.к.)га тайёрлаш бўйича қисқа муддатли инновацион ўкув курслар тармоғини кенгайтириш ва домий равища ривожлантириб бориш.

32. Эркин иқтисодий зоналар ҳудудида ташкил этилган корхоналарда яратиладиган янги иш ўринларига касаба уюшмаларида шакллантирилган рўйхат бўйича Аҳоли бандлигига кўмаклашиш марказларининг йўлланмалари асосида ушбу иш ўринларига иш топишда қийналаётган ижтимоий ҳимояга муҳтоҷ фукароларни талаб мавжуд бўлган фаолият йўналишлари бўйича ишга жойлаштиришга кўмаклашиш.

V. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси

Мехнат муҳофазаси ва хавфсизлигини ҳамкорликнинг устувор йўналишларидан бири деб хисоблаган ҳолда, Тарафлар ўз зиммаларига куйидаги мажбуриятларни оладилар:

33. Мехнат муҳофазаси ва хавфсизлиги тизимини жорий этиш, унинг фаолият кўрсатиши ва ривожланишини таъминлашда иштирок этиш.

34. Ижтимоий-мехнат масалалари бўйича уч томонлама комиссиялар таркибида тузиладиган меҳнат муҳофазаси ва хавфсизлиги бўйича ишчи гурухлар фаолиятини ташкилотларда меҳнат шароитларини яхшилашга ва хавфсизлигини таъминлашга йўналтириш;

35. Ходимларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланишларини олдини олиш, уларнинг пайдо бўлиш сабабларини бартараф этишга эътибор қаратиш ва жамоатчилик назоратини йўлга қўйиш.

36. Мехнат хавфсизлиги масалалари бўйича техник жиҳатдан тартибга солиши соҳасидаги норматив ҳужжатларда, ҳудудий келишув ҳамда жамоа шартномаларида кўзда тутилган, ходимларга яратилган меҳнат шароитлари, саноат ва экологик хавфсизлик ҳолатини давлат назорат органлари билан ҳамкорликда текширишни амалда кенг кўллаш.

37. Уч томонлама комиссиянинг ваколати доирасида давлат ва жамоатчилик назоратини амалга оширишда қўйидагиларга эътибор қаратиш:

- ташкилот раҳбарлари ва бошқа мансабдор шахслардан меҳнат шароитлари ва хавфсизлиги, шунингдек, ишлаб чиқариш билан боғлиқ барча баҳтсиз ҳодисалар ва касб касалликлари тўғрисида тўлиқ ахборот олиниши;

- корхона, ташкилот ва муассасаларда меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича тадбирларнинг молиялаштирилиши;

- ишлаб чиқаришдаги баҳтсиз ҳодисалар ва касб касалликларидан давлат томонидан мажбурий ижтимоий сұғурта қилинишини, шунингдек иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий сұғурта қилиш тизимини таъминланиши;

- иш ўринларида меҳнат шароитларининг ҳолати, айниқса заарли ишлаб чиқариш омиллари ва хавфли ишлаб чиқариш омиллари юзасидан назорат амалга оширилиши;

- ходимларга имтиёзлар ва компенсациялар белгиланадиган, имтиёзли шартларда пенсияга чиқиш хуқуқи бериладиган, ногиронлиги бор шахслар банд бўлган заарли, хавфли ва бошқача меҳнат шароитларига эга иш ўринларида қонун хужжатларида белгиланган тартибда иш ўринларининг меҳнат шароитлари бўйича аттестациядан ўтказилиши;

- дастлабки тарзда (ишга кираётганда) ва даврий (меҳнат фаолияти давомида) мажбурий тиббий кўриклар белгиланган тартибда ўтказилиши;

- иш берувчиларнинг жамоа шартномаларида меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси ҳолати юзасидан кўзда тутилган мажбуриятларини бажаришини ўрганиш;

-ходимларга қонун хужжатларида белгиланган имтиёзлар ва компенсацияларни берилиши ҳамда уларга меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўл-йўриклар берилгани, меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича ўқувдан ва малака оширишдан ўтганлиги;

- ходимлар белгиланган нормалар бўйича сут, даволаш-профилактика озиқ-овқати, газланган тузли сув, шахсий ҳимоя ҳамда гигиена воситалари билан таъминланиши, шунингдек жамоавий ҳимоя воситалари қўлланилиши ҳолати;

- ишлаб чиқариш объектлари ва ишлаб чиқариш воситаларини синаш ва фойдаланиш учун қабул қилиш комиссиялари ишида ҳамда тиббий-меҳнат эксперт комиссияси мажлисларида мустақил эксперт сифатида иштирок этилиши;

- ишлаб чиқаришда меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси талабларининг бузилиши ва баҳтсиз ҳодисаларни яширганликда айбор шахсларни жавобгарликка тортиш тўғрисида ваколатли органларга мурожаат қилиниши;

- меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича ваколатли вакилларни сайлаш, ўқитиш, ва уларни малакасини доимий равишда ошириб бориш, ҳамда жамоа шартномаларига улар ўз фаолиятини самарали амалга ошириши учун қулай шароитларни яратиш мажбуриятини киритилиши.

38. Мехнат хавфсизлиги ва гигиенаси масалаларининг муҳим ўрин тутиши хақида жамоат фикрини шакллантириш бўйича оммавий ахборот воситалари орқали кенг тушунтириш ишларини олиб бориш.

39. Касаба уюшмалари тизимида меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси бўйича жамоат назоратини ташкил этиш юзасидан уч томонлама ҳамкорларни жалб этган ҳолда Республика кўрик-танловида иштирок этиш мақсадида туман (шаҳар), вилоят кўрик-танловларини ташкил этиш.

VI. Ижтимоий кафолатлар, ижтимоий ҳимоя

Ходимлар ҳамда уларнинг оила аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилиш, муносиб ҳаёт учун меҳнат қилиш шарт-шароитларини яратиб бериш мақсадида Тарафлар ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

40. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 28 декабрдаги “Кексалар ва ногиронларни давлат томонидан қўллаб-кувватлаш тизимини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-2705-сонли Қарорини амалга оширишга ҳар томонлама кўмаклашиш.

41. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини амалга оширишга оид Давлат дастурлари бажарилишга ҳартомонлама кўмаклашиш.

42. “Обод қишлоқ” дастури асосида қишлоқ жойларида ҳаммом, сартарошхона каби маданий-маиший обектларни қурилишини назорат қилиш.

43. Ҳар бир маҳаллада ёлғиз кексалар, пенсионерлар, ногиронлиги бор шахслар, имконияти чекланган болаларни тарбиялаётган, кам таъминланган ҳамда кўп болали оиласарга моддий ёрдам кўрсатиш учун ҳар йили “Наврӯз” ва “Мустақиллик” байрамлари арафасида мақсадли умумхалқ хайрия ҳашарларини ўтказиш.

44. Жамоа келишувлари ва шартномалари орқали кам таъминланган оиласарга, кўп болали оиласарга, уруш ва меҳнат фахрийларига моддий ёрдам кўрсатиб бориш.

45. Касаба уюшмалари ва Иш берувчилари томонидан ёлғиз кексаларга, шунингдек “Мехрибонлик” ва “Мурувват” уйларига моддий кўмак чораларини кўллаш.

VII. Маданий-маърифий ишлар, жисмоний тарбия ва спортни оммалаштириш, меҳнаткашлар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш

Тарафлар ўз зиммаларига қуидаги мажбуриятларни оладилар:

46. Ходимлар ва уларнинг оила аъзоларининг фойдали ҳамда мазмунли хордик чиқаришларини ташкил этиш мақсадида маънавий-маърифий, маданий-

оммавий ва спорт тадбирларини ҳамкорликда ўтказиш самарадорлигини ошириш.

47. Ходимларга жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишлари учун етарли шароитлар яратиб бериш (спорт майдончалари ташкил этиш, маҳсус спорт хоналарини ажратиш), турли спорт секциялари ва тўгаракларига жалб этиш, барча меҳнат жамоаларида ходимлар гимнастикасини жорий этиш ҳамда жисмоний тарбия жамоалари фаолиятини ривожлантириш.

48. 2020 йилда ёшларни спорт билан шуғулланишларига муносиб шаротилар яратиш, олимпия заҳиралари мактаби ўқувчиларини ижтимоий ҳимоясини таъминлаш мақсадида маҳсус мактаб интернатида ётоқхона, ошхона биноларини қуриш.

49. Ёшларни спортга айниқса сув спортига бўлган қизиқишини рағбатлантириш мақсадида Кармана туманида сузиш ҳавзасини барпо этиш.

50. Ҳар йили кам таъминланган ва кўп болали оиласлар аъзолари, Чернобил АЭСидаги фалокатни бартараф этиш иштирокчилари, байналминалчи жангчилар, ишлаётган меҳнат фахрийлари ва ногиронлиги бор шахслар ҳамда Ўзбекистон Республикаси олдида хизматлари бор шахсларнинг маълум миқдорини касаба уюшмалари соғломлаштириш уйларида бепул соғломлаштиришни ташкил этиш.

51. Ёз мавсумида болаларнинг болалар соғломлаштириш оромгоҳларида дам олиши ва соғломлаштирилишини ташкил этишга қаратилган тизимли чора-тадбирларни амалга ошириб бориш.

52. Болалар соғломлаштириш оромгоҳларида “Мехрибонлик” уйлари тарбияланувчиларини соғломлаштирилишига кўмаклашиш.

53. Иш берувчиларга ходимлар ва уларнинг оила аъзоларини ҳар йили маданий дам олдириш ва соғломлаштиришларини ҳамда “Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил!” дастури доирасидаги саёҳатлари учун шароит яратишларини тавсия этиш.

VIII. Аёллар ва ёшлар учун қўшимча кафолатлар

Тарафлар аёллар ва ёшлар учун Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида назарда тутилган кафолатларга риоя этишни ва имтиёзлар беришни ўз зиммасига олган ҳолда қуидагиларни зарур деб ҳисоблайдилар:

54. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш бўйича бешта муҳим ташаббус”и бўйича дастурларидан келиб чиқиб ёшлар ва хотин-қизлар манфаатларини ҳимоя қилиш, шу жумладан:

- ишлаётган ёшлар фаолиятидаги, олий ва касб-хунар таълими муассасалари талабаларида салбий ҳолатларни, жумладан, эртанги кунга ишонч сўнишининг олдини олиш, иш ҳақи, меҳнат шароитларидан миннатдорлик ҳиссини уйғотиш мақсадида ёшлар ўртасида маданий-маърифий, жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини амалга ошириш.

-тарафларнинг ҳар қайсилари вилоят ёшлари билан алоҳида-алоҳида мулокот учрашувларини мунтазам ўтказиб бориш ва учрашувларда кўтарилаётган муаммо ва таклифларни бажарилиши чораларини кўриш.

ёшларнинг хорижий тил, компьютер саводхонлиги ҳамда замонавий билимларни мукаммал эгаллашларига турли хил ўқувлар ўтказиш орқали кўмаклашиш, улар орасидан салоҳиятли ёшларни танлаб олган ҳолда кадрлар захирасини шакллантириш.

55. Жамоа шартномалари ва келишувларида куйидагилар назарда тутилишини таъминлаш:

- хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг хуқуқ ҳамда имкониятларни таъминлаш мажбуриятларини ташкилотларнинг ва улар таркибий бўлинмаларининг ваколатли шахси зиммасига юклатиш;

- ишга қабул қилиш ва хизмат бўйича кўтаришда хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг хуқуқ ҳамда имкониятларни яратиш;

56. Жамоа шартномалари ва келишувларида аёллар ва ёшларга имтиёзлар бериш, улар учун маънавий ва моддий қўллаб-куватлаш чораларини қўллаш масалаларини назарда тутиш, шу жумладан:

- ҳомиладорлик ва туғиши таътиллари кунини узайтириш;

- болали аёлларга моддий ёрдам кўрсатиш ва қисқартирилган иш вақтини ўрнатиш;

- таълим муассасалари битирувчиларига меҳнат муносабатлари соҳасида қўшимча имтиёзлар ўрнатиш;

- узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар харид қилиш, уй-жой қурилиши, шунингдек сафарбарлик чақируви захирасида хизматни ўташга ҳақ тўлаш учун ёш ходимларга фоизсиз ссудалар бериш.

IX. Ижтимоий мулокот ва ижтимоий шерикликни ривожлантириш.

Тарафлар, ижтимоий-меҳнат муносабатлари соҳасидаги муаммоларни маърифий йўл билан ҳал этиш услуби ҳисобланган ижтимоий мулокот ғоясига содиклигини эълон қилиб, ўз зиммаларига куйидаги мажбуриятларни оладилар:

57. Касаба уюшмалари ва иш берувчилар бирлашмаларининг қонуний хукукларига риоя этиш, уларнинг қонун хужжатларида белгилаб қўйилган тартибда тузилишига ва фаолият юритишига тўсқинлик қилинишига йўл қўймаслик.

58. Хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар, шунингдек пахтатўқимачилик ишлаб чиқаришлари (кластерлар) иш берувчиларига касаба уюшмаси ташкилотини тузиш юзасидан тавсиялар бериш.

59. Ягона музокара жараёнини тадбиқ қилиш мақсадида куйидагиларни тавсия этиш:

- барча жамоа шартномалари лойиҳаларини жамоатчилик экспертизасидан ўтказишни;

- тегишли корхона, ташкилот, муассасаларда жамоа шартномаларини март ойидан кечиктирмай тузишни;

- жамоа шартномаларини бажариш якунларини меҳнат жамоаларининг умумий йигилиш (конференция)ларида тегишли йилнинг 1 апрелидан кечиктирмасдан кўриб чиқилишини.

60. Касаба уюшмаларининг қарорлар қабул қилиш жараёнидаги иштирокини таъминлаш мақсадида куйидагиларни тавсия этиш:

-хокимликларнинг мажлисларига ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳукуқ ва манфаатларига тааллуқли бўлган масалалар кўриб чиқилаётганда касаба уюшмалари вакиллари таклиф этилишини;

- бошланғич касаба уюшмаси ташкилоти раҳбарини корхонанинг бошқарув органларига киритилишини;

- вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини мувоғиқлаштирувчи Маъмурий кенгаш таркибига худудий касаба уюшмалари бирлашмалари вакиллари киритилишини.

61. Долзарб ижтимоий иқтисодий масалаларни муҳокама қилиш учун касаба уюшмалари фаоллари ва иш берувчилар вакиллари билан жамоатчилик эшитувларини ташкил этиб бориш.

62. Ходимларнинг ёзма аризалари мавжуд бўлганда касаба уюшмасининг тегишли ҳисобварагига ходимларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган касаба уюшмасига аъзолик бадаллари ўз вақтида ўтказилишини таъминлаш

X. Келишувнинг амал қилиши, уни амалга ошириш механизми ва бажарилиши учун тарафларнинг жавобгарлиги

63. Мазкур келишув 2020-2022 йиллар учун тузилган бўлиб навбатдагиси қабул қилингунга қадар амалда бўлади. Келишув Навоий вилоятининг барча туман, шаҳар худудларида амал қиласди.

64. Тарафлар мазкур Келишувни ижтимоий-иқтисодий масалалар хусусида келишиб сиёsat олиб боришнинг умумий принципларини белгилаб берувчи ижтимоий шерикликнинг асосий ҳужжати деб эътироф этадилар ҳамда мазкур Келишувга амал қилиш, унинг барча шартларини бажариш мажбуриятини ўз зиммаларига оладилар.

65. Мазкур келишув имзолангандан сўнг Тарафлар келишувда белгиланган вазифаларнинг тўлиқ амалга оширилишини таъминлаш мақсадида вилоят ҳокимлиги барча корхона, ташкилотлар ва муассасалар ҳамда туман, шаҳар ҳокимликларига ижро учун юборилишини, улар томонидан зарур чоратадбирлар белгиланишини таъминлайди.

66. Мазкур келишувнинг айрим меъёрий ҳолатлари тармоқ келишувларга ва жамоа шартномаларига киритиш орқали амалга оширилади.

67. Мазкур Келишувга имзо чеккан ҳар бир Тараф унинг мақсадлари рўёбга чиқарилиши учун ўз ваколатлари доирасида масъулиятни тан олади ва юзага келиши мумкин бўлган муаммоларни ҳал этишда ҳамкорлик қилиш мажбуриятини олади.

68. Тарафлар мазкур келишувнинг амал қилиш даврида қуйидагиларни зарур деб хисоблайдилар:

а) ижтимоий-меҳнат муносабатларининг энг муҳим масалалари юзасидан Тарафларнинг манфаатларига тааллукли қарорлар қабул қилишдан олдин ўзаро маслаҳатлашувлар ўтказиш;

б) ҳар йили камида бир марта Келишув бажарилишининг бориши ва якунларини муҳокама қилиб бориш.

69. Мазкур Келишувга имзо чеккан Тарафларнинг ҳар бири унга аввал олинган мажбуриятларнинг бажарилишига тўсқинлик қилмайдиган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш юзасидан таклифлар беришга ҳақлидир. Ушбу таклифлар Тарафларнинг ўзаро розилиги билан қабул қилиниши мумкин.

70. Мазкур Келишув бажарилиши устидан назоратни Тарафлар томонидан тасдиқланган уч томонлама комиссия амалга оширади (Комиссия таркиби илова қилинади).

2020 йил “7 Февраль” Навоий шаҳрида тузилган.

Навоий вилояти ҳокими

К.Турсунов

**Навоий вилоят қасаба уюшмалари
ташкилотлари бирлашмаси**

Кенгаши раиси

Н.Тоғасева

**Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси
Навоий вилояти ҳудудий
бошқармаси бошлиғи**

Р.Иброҳимов